

**DECCAN COLLEGE POST-GRADUATE AND RESEARCH INSTITUTE
DEEMED UNIVERSITY
Pune-411006**

M. A. Examination, November 2019

Sanskrit & Lexicography

Semester IV

SL 401 : Modern Linguistics (Backlog Paper)

Time: Two & half hours

Maximum Marks: 60

Instructions : All questions are compulsory.

Marks are indicated against all questions.

1. Write appropriate IPA symbols corresponding with the following features 10

a) Voiceless-plosive –velar	f) Voiced-tap-alveolar
b) Voiced-fricative-dental	g) Voiceless-fricative-glottal
c) Voiced-fricative-alveolar	h) Voiced-trill-bilabial
d) Voiced-nasal-uvular	i) Front-mid-high-unrounded
e) Voiceless-plosive-palatal	j) Back-mid-high-rounded

2. Attempt the following (Any One from a) and b)) 10

- a) Analyse the following data and identify morphemes and allophones,
and state the allophonic rules.

1. ev ‘house’	1a. ev-im ‘my house’
2. dil ‘language’	2a. dil-im ‘ my language’
3. köy ‘village’	3a. köy üm ‘ my village’
4. gün ‘day’	4a. gün- um ‘my day’
5. yol ‘way’	5a. yol-um ‘my way’
6. tuz ‘salt’	6a. tuz-um ‘my salt’
7. ad ‘name’	7a. ad-im ‘my name’
8. kiz ‘girl’	8a. kiz-im ‘my daughter’
9. baba ‘father’	9a. baba-m ‘my father’

OR

- b) Explain constituency tests in detail.

- 3. Attempt the following (Any One) 10**
- a) Explain phoneme, allophone and free variation, and distinguish one from the other.
 - b) What is morphological process? Write in detail about its varieties.
- 4. Write short notes (Any four) 20**
- a) Grammatical tests
 - b) Phrase structure tree
 - c) Types of morphemes
 - d) Airstream mechanism
 - e) Phonemically and morphemically Conditioning
 - f) Neutralization and Archiphoneme
- 5. Answer the following stating either true or false. 10**
- a) Voiceless sounds are produced when vocal cords are completely apart.
 - b) There is no phonemic realization in empty morph.
 - c) In the change of feet from foot, {fift} is a an additive morpheme.
 - d) In the phrase ‘reduced income’, ‘reduced’ is an inflectional form.
 - e) Ori-nasal sound is produced when velum is completely raised.
 - f) In sense relation, referent is not real.
 - g) The phrase “ old men and women’ is not ambiguous.
 - h) All roots are not stems.
 - i) Suffixes are the free morphemes.
 - j) Phoneme is not real.

**DECCAN COLLEGE POST-GRADUATE AND RESEARCH INSTITUTE
DEEMED UNIVERSITY
Pune-411006**

**M. A. Examination, November 2019
Sanskrit & Lexicography
Semester IV**

SL 402 : Vedāntasāra and Nyāyasiddhāntamuktāvalī (Backlog Paper)

Time: Two & half hours

Maximum Marks: 60

सूचना : i) सर्वे प्रश्ना अनिवार्याः ।

ii) सर्वेषां प्रश्नानां दक्षिणभागे अङ्गाः निर्दिष्टाः ।

१. एकस्य सविस्तरम् उत्तरं दीयताम् ।

१०

- क) साधन-चतुष्टयम् ।
ख) तत्वमसि इति महावाक्यार्थः ।

२. संक्षेपेण त्रीन् विषयान् स्पष्टीकरुत ।

१५

- क) पञ्चकोशाः ।
ख) अद्यारोपः ।
ग) पञ्चीकरण-प्रक्रिया ।
घ) द्विविधा समाधिः ।
ड) कारणशरीरम् ।

३. एकस्य सविस्तरम् उत्तरं दीयताम् ।

१०

- क) शक्तिः अतिरिक्तः पदार्थः इति मतस्य खण्डनम् ।
ख) जातिबाधक-सङ्ग्रहः ।

४. संक्षेपेण त्रीणि वचनानि स्पष्टीकरुत ।

१५

- क) पारिमाण्डल्यभिन्नानां कारणत्वमुदाहृतम् ।
ख) समवायित्वम् च समवायसम्बन्धेन सम्बन्धित्वम् न तु समवायवत्वम् ।
ग) अन्यथासिद्धिशब्दन्यस्य नियता पूर्ववर्तिता कारणत्वम् ।
घ) तमः दशमं द्रव्यम् इत्यस्य खण्डनम् ।
ड) सामान्यपदार्थस्य विवेचनम् ।

५. रिक्तस्थानानि पूर्यत / लघूत्तराणि लिखत ।

१०

- क) अवस्त्वारोपः अध्यारोपः ।
- ख) अस्याज्ञानस्यावरण नामकमस्ति शक्तिद्वयम् ।
- ग) बुद्धिर्ज्ञानेन्द्रियैः सहिता कोशो भवति ।
- घ) आधारभूतं यदनुपहितं चैतन्यं तत् इत्युच्यते ।
- ङ) नाम सङ्कल्पविकल्पात्मकान्तःकरणवृत्तिः ।
- च) समवायत्वम् सम्बन्धत्वम् ।
- छ) तादात्म्यसम्बन्धावच्छिन्नप्रतियोगिताभावत्वम् ।
- ज) जन्याभावत्वम् ।
- झ) नव्यास्तु मङ्गलस्य एव फलम् ।
- ञ) सादृश्यं तु तद्विनन्त्वे सति ।

**DECCAN COLLEGE POST-GRADUATE AND RESEARCH INSTITUTE
DEEMED UNIVERSITY
Pune-411006**

**M. A. Examination, November-2019
Sanskrit & Lexicography
Semester IV (Backlog Paper)**

SL 404 : Vyākaraṇa IV Siddhāntakaumudī : Ajantaprakaraṇa and Vākyapadīya

Time: Two & half hours

Maximum Marks: 60

सूचना : i) सर्वे प्रश्ना अनिवार्यः ।

ii) सर्वेषां प्रश्नानां दक्षिणभागे अङ्गाः निर्दिष्टाः ।

१. सविस्तरम् एकः प्रश्नः समाधेयः । १०

क) प्रक्रियया सह रामशब्दस्य सर्वाणि स्थाणि लिखत |

ख) अर्थवदधातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम् | कृतध्वंतसमासाश्च | सोदाहरणं स्पष्टीकुरुत |

२. त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः । १५

क) एङ्-ग्रहणं किं हे हरे | ससंदर्भं स्पष्टीकुरुत |

ख) एकविभक्तौ यानि सरुपाण्येव दृष्टानि तेषामेक एव शिष्यते | ससंदर्भं स्पष्टीकुरुत |

ग) आडिति टा संज्ञां प्राचाम्-हरिणा | ससंदर्भं स्पष्टीकुरुत |

घ) उपधा तथा अपृक्तसंज्ञा - स्पष्टीकुरुत |

ङ) अपदान्तस्य मूर्धन्यः| सूत्रं स्पष्टीकुरुत |

३. सविस्तरम् एकः प्रश्नः समाधेयः । १०

क) स्पष्टीकुरुत :

अपोद्धारपदार्था ये ये चार्थाः स्थितलक्षणाः | अन्वाख्येयाश्च ये शब्दाः ये चापि प्रतिपादकाः |

कार्यकारणभावेन योग्यभावेन च स्थिताः | धर्मे ये प्रत्यये चाङ्गं सम्बन्धाः साध्वसाधुषु ||

ते लिङ्गैश्च स्वशब्दैश्च शास्त्रैऽस्मिन्नुपर्विताः || स्मृत्यर्थमनुगम्यन्ते केचिदेव यथागमम् ||

अथवा

ख) वाक्यपदीयानुसारेण शब्दब्रह्मणः स्वरूपं विशदीकुरुत |

४. ससंदर्भ स्पष्टीकुरुत (केऽपि त्रयः)

१५

- क) विर्तिकितः पुरा बुद्ध्या कवचिदर्थे निवेशितः ।
करणेभ्यो विवृत्तेन ध्वनिना सोऽनुगृह्यते ॥
- ख) यथैकबुधिविषया मूर्तिराक्रियते पटे ।
मूर्त्यन्तरस्य त्रितयमेवं शब्देऽपि दृश्यते ॥
- ग) भेदानां बहुमार्गत्वं कर्मण्येकत्र चाङ्गता ।
शब्दानां यतशक्तित्वं तस्य शाखासु दृश्यते ॥
- घ) पदे न वर्णा विद्यन्ते वर्णेष्ववयवा न च ।
वाक्यात्पदानांमत्यन्तं प्रविवेको न कश्चन ॥
- ग) अरणिस्थं यथा ज्योतिः प्रकाशान्तरकारणम् ।
तद्वच्छब्दोऽपि बुधिस्थः श्रुतीनां कारणं पृथक् ।

५. यथानिर्दिष्टं कुरुत ।

१०

- सत्यम् असत्यं वा लिखत । / रिक्तस्थानानि पूरयत ।
- क) साखिशब्दात् संबुध्दौ परे अनङ् आदेशो भवति ।
 - ख) तिङ्ग्रत्ययाः विभक्तिसंज्ञकाः भवन्ति ।
 - ग) सि इति प्रत्ययः अपृक्तः वर्तते ।
 - घ) सु इत्यत्र 'उ' इत्संज्ञकः भवति ।
 - ङ) टा इत्यस्य एन आदेशो भवति ।
 - च) _____ ब्रह्म शब्दतत्त्वं यदक्षरम् ।
 - छ) विद्याभेदाः प्रतायन्ते _____ ।
 - ज) तद् द्वारम् _____ ।
 - झ) इयं सा मोक्षमाणानाम् _____ ।
 - ञ) अनुविद्धमिव ज्ञानं सर्वं _____ भासते ।

**DECCAN COLLEGE POST-GRADUATE AND RESEARCH INSTITUTE
DEEMED UNIVERSITY
Pune-411006**

**M. A. Examination, November 2019
Sanskrit & Lexicography
Semester IV**

SL 408 : Ancient Indian Architecture, Iconography and Epigraphy (Backlog Paper)

Time: Two & half hours

Maximum Marks : 60

Instructions : All questions are compulsory.

Marks are indicated against all questions.

1. Write the long answer. (Any One)

10

एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

- a) Explain the Viṣṇudharmottarapurāṇa as a source of ancient Indian treatise describing art.
प्राचीन भारतीय कलेचे साधन म्हणून विष्णुधर्मोत्तरपुराणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- b) Give an account of temple Architecture with special reference to the Samarāṅgaṇasūtradhāra.
समराङ्गणसूत्रधाराच्या अनुषंगाने मंदिर स्थापत्याविषयी माहिती लिहा.

2. Write the long answer. (Any One)

10

एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

- a) Give a note on Śiva iconography. शिवमूर्तीसंबंधी टीप लिहा.
- b) Give a note on the iconography of Goddesses. देवीमूर्तीसंबंधी टीप लिहा.

3. Write the long answer. (Any One)

10

एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

- a) Give a detailed note on the study of Epigraphy in India.
भारतातील अभिलेखविद्येच्या इतिहासावर टीप लिहा
- b) Write a note on the inscription of Maṅgaleśa from cave no. 3 Badami.
बदामी येथील गुहा क्र. 3 मधील मंगलेशाच्या शिलालेखाविषयी माहिती लिहा.

4. Write short notes. (Any Four)**20****टीपा लिहा.**

a) Niṣadha Prāsāda निषध प्रासाद	d) Viśvarūpa विश्वरूप
b) Harihara icon हरिहर	e) Saptamāṭṛs सप्तमातृका
c) Vaikuṇṭha वैकुण्ठ	f) Mayamata मयमत

5. Write short answers.**10****थोडक्यात उत्तरे लिहा.**

- a) Give the name of the composer of Aparājitatpr̄cchā. अपराजितपृच्छेचा कर्ता कोण ?
- b) Which are the four icons of Viṣṇu as per four yugas according to Aparājitatpr̄cchā?
अपराजितपृच्छा या ग्रंथानुसार चतुर्युगातील चार विष्णुमूर्ती कोणत्या ?
- c) Which is the vehicle of Gaurī ? गौरीचे वाहन कोणते?
- d) What is donated according to the Badami stone inscription?
बदामीच्या शिलालेखानुसार काय दान दिले आहे ?
- e) Which is the date of Karka's copper plate? कर्काच्या ताप्रपटाचा काळ कोणता ?
- f) Write the definition of Epigraphy. पुराभिलेखविद्येची व्याख्या लिहा.
- g) Which icons of Viṣṇu are favourable to Brahmins according to Aparājitatpr̄cchā?
अपराजितपृच्छा या ग्रंथानुसार ब्राह्मणांना अनुकूल कोणती विष्णुमूर्ती असते ?
- h) Which chapter of Samarāṅgaṇasūtradhāra deals with Bhūmija Prāsāda?
समराङ्गणसूत्रधाराच्या कितव्या अध्यायात भूमिजप्रासादाचे वर्णन येते ?
- i) Which part of temple is called Śukanāsa? मंदिराच्या कोणत्या भागाला शुकनास म्हणतात ?
- j) Which text was composed by Someśvara ? सोमेश्वराच्या ग्रंथाचे नाव काय?
